

ARDI ARDINA TESLİMLİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE SATICININ AYIPTAN VE ZAPTTAN SORUMLULUĞU*

Arş. Gör. Hakkı Mert DOĞU**

DEFECT AND LEGAL HOLD LIABILITY OF SELLER'S IN THE CONSECUTIVE SALE CONTRACT

ÖZ

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmemekle birlikte bir satış sözleşmesi çeşidi olarak değerlendirilebilir. Bu sözleşmede satıcı, satış sözleşmesinden doğan malı teslim edimini belirli dönemlerle yerine getirmektedir.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi açısından değerlendirilmesi gereken konulardan birisi bu sözleşmesi satıcının ayıptan ve zapttan sorumluluğudur.

---

* Bu makale, *Ardı Ardına Teslimli Satış Sözleşmesi* isimli doktora tezinden üretilmiştir.

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 26.06.2018

Kabul Edildiği Tarih: 13.07.2018

DOI Numarası: [10.15337/suhfd.436083](https://doi.org/10.15337/suhfd.436083)

** KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı.

E-mail Adresi: mert.dogu@karatay.edu.tr

ORCID ID: [0000-0003-4695-9623](https://orcid.org/0000-0003-4695-9623)

Makalede, ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcının ayıptan ve zapttan sorumluluğu kapsamlı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER: *Ardı Ardına Teslimli Satış Sözleşmesi, Ayıp, Zapt, Ayıplı Mal, Seçimlik Haklar.*

ABSTRACT

Consecutive sale contract can be regarded as a kind of a sales contract, though it is not regulated by the Turkish Code of Obligations. In this contract, the seller fulfills delivery of the goods arising from the sales contract in a certain period.

One of the issues that need to be considered in terms of a consucutive sales contract is the contractor's responsibility to defect and legal hold. In this article, the consucutive sales contract was not intended to be thoroughly reviewed for the responsibility of the seller to defect and legal hold.

KEY WORDS: *Consecutive sale contract, Defect, Legal Hold, Defective Good, Alternative Rights.*

GİRİŞ

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi, bir satış sözleşmesi çeşidi olmakla birlikte Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmemektedir. Günlük hayatta sıkça tercih edilen ve taraflarca akdedilen bir sözleşme olmasına rağmen, ardı ardına teslimli satış sözleşmesi ve özellikleri pek bilinmemektedir.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi açısından önem arz eden konulardan bir tanesi ardı ardına teslimli satış sözleşmesinden satıcının ayıptan ve zapttan sorumluluğudur. Makale iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ardı ardına teslimli satış sözleşmesine ilişkin genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise, ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcının ayıptan ve zapttan sorumluluğu ana başlığı altında öncelikle satıcının ayıptan sorumluluğu, daha sonra da satıcının zapttan sorumluluğuna ilişkin genel değerlendirmeler yapılmakla birlikte ayıptan ve zapttan sorumluluğun, ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde ne şekilde ortaya çıktığı üzerinde durulmuştur.

I. ARDI ARDINA TESLİMLİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Satıcının, sözleşme kapsamında satım konusu şeyi ardı ardına teslim etmeyi, alıcının ise satım konusu şeye karşılık gelen bedeli tek bir seferde

teslimlerden önce veya bütün teslimlerden sonra peşin olarak ya da satıcının her bir teslimini takiben ilgili teslimle ilişkin olarak ödemeyi üstlendiği sözleşmeye ardi ardına teslimli satış sözleşmesi denir¹.

¹ Ayrıca bkz., **SAUTER** Daniel, *Ausgewählte Probleme des Sukzessivlieferungsvertrages*, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1982, s. 8; **VETSCH** Gottlieb, *Der Sukzessivlieferungsvertrag*, Langensalza, 1924, s. 6, **MÜLLER** E., “*Der Sukzessivlieferungsvertrag*”, dans Gruchots Beiträge, Digitale Bibliothek des Max-Planck-Instituts für Europäische Rechtsgeschichte, Jg. 50, 1906, s. 510; **KELLER** Max/**SIEHR** Kurt, *Kaufrecht*, Schulthess Polygraphischer Verlag, 3. Aufl., 1995, s. 147; **BERGERFURTH** Bruno/**MENARD** Lutz, *Das Kaufrecht (Kaufvertrag, Haftung bei Rechts und Sachmängeln, Besondere Arten des Kaufs)*, Rudolf Haufe Verlag, 3. Aufl., 1984, s. 276-277; **GAIER** Reinhard, *Anpassung und Beendigung von Verträgen (§313-§314)*, Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 2, Schuldrecht-Allgemeiner Teil (§§241-432), C.H. Beck, 7. Aufl., 2016, Rn. 8, (MüKoBGB/GAIER); **WESTERMANN** Harm Peter, *Sukzessivlieferungsvertrag und andere Rahmenverträge (§433)*, Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 3, Schuldrecht-Besonderer Teil I (§§433-534), C.H. Beck, 7. Aufl., 2016, Rn. 32, (MüKoBGB/WESTERMANN); **KOLLER** Alfred, *Allgemeine Bestimmungen (Art. 184)*, Basler Kommentar, Obligationenrecht I (Art. 1-529 OR), Helbing Lichtenhahn Verlag, 6. Aufl., 2015, Rn. 29, s. 1086, (BaslerKomm/KOLLER); **HRUBESCH-MILLAUER** Stephane, *Besondere Arten des Kaufs (Art. 184)*, Handkommer zum Schweizer Privatrecht (Vertragsverhältnisse Teil 1: Innominatkontrakte, Kauf, Tausch, Schenkung, Mieta, Leihe), Schulthess Verlag, 2. Aufl., 2012, Rn. 22, s. 134, (HANDKOMMER/HRUBESCH-MILLAUER); **HUBER** Michael, *Besonderheiten einzelner Vertragstypen (§36)*, Gottwald Insolvenzrechts-Handbuch, C.H. Beck, 5. Aufl., 2015, Rn. 5, (GOTTWALD/HUBER); **SCHWARZE** Roland, *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Staudinger BGB-Buch 2: Recht der Schuldverhältnisse §§ 315-326 (Leistungsstörungsrecht 2)*, Neubearbeitung, 2015, Rn. B 153, (STAUDINGER-SCHWARZE 2015); **HUGUENIN** Claire, *Obligationenrecht Besonderer Teil*, Schulthess Juristische Medine AG, 3. Aufl., 2008, Rn. 27, s. 5; **HERZOG** Nicolas R., *Der Vorvertrag im schweizewrischen und deutschen Schuldrecht*, Schulthess Polygraphischer Verlag AG, 1999, Rn. 186, s. 106-107; **BERNHARD-ECKEL** Stefan, *Der Just-in-Time-Vertrag*, Nomos Verlag, 1997, s. 73; **KANITİ** Salamon, *Akdin İfa Edilmediği Def'i*, Ahmed Said Matbaası, 1962, s. 75; **GÖKTÜRK** Hüseyin Avni, *Borçlar Hukuku İkinci Kısım-Aktin Muhtelif Nevileri*, 1951, s. 384; **AKINCI** Şahin, *Karşılaştırmalı Borçlar Hukuku Özel Hükümler (Türk-Kazak Hukuku)*, Sayram Yayınları, 2004, s. 102, (Karşılaştırma); **PALANDT**, Otto, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, C.H. Beck, 76. Aufl., 2017, s. 491; **HURLIMANN** Hans, *Der Sukzessivlieferungs Kaufvertrag*, Stämpfli & Cie, 1940, s. 2; **VON SCHEVEN** Michael, *Der Sukzessivlieferungsvertrag (Eine rechtvergleichende Untersuchung zum deutschen Recht, zum Haager Einheitlichen Kaufrecht und zum UN-Kaufrecht)*, Peter Lang, 1984. s. 1-2; **SCHULZE** Götze, *Vertrag (§§145-157)*, Nomos

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesine Türk Hukuku'nda "ard arda teslimli satım akdi", "ardısıra (mütevali) teslimleri tazammun eyleyen satış", "kısım kısım icra edilen satım sözleşmeleri", "muayyen zamanlarda teslim şartıyla satım" şeklinde değişik isimler verilmektedir². Alman Hukuku'nda ardı ardına teslimli satış sözleşmesi, "Sukzessivlieferungsvertrag" ya da "Sukzessivlieferungs Kaufvertrag" adıyla anılmaktadır. Fransız Hukuku'nda ise bu sözleşmeye, "La contrat de vente par livraisons succesives" denmektedir.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcı, satım konusu malı ardı ardına teslim etmeyi taahhüt etmektedir. Alıcı ise, satım konusu mala karşılık gelen bedeli tek bir seferde teslimlerden önce veya sonra ödeyebileceği gibi satıcının her bir teslimini takip eden süreçte de ödeme imkânına sahiptir.

Kommentar BGB Allgemeiner Teil/EGBGB, Bd. 1, Nomos Verlagsgesellschaft, 3. Aufl., 2016, Rn. 41, s. 1144, (NK-BGB/SCHULZE, §§ 145-157, Rn.); **HORSTEMEIER** Gerrit, Der Sukzessivlieferungsvertrag in Praxis und Rechtsprechung, Dissertation zur Erlangung des Akademischen Grades Doctor iuris, 2016, s. 9; **HERRESTHAL** Carsten, "Leistungsstörungen bei Sukzessivlieferungsverträgen", Zeitschrift für das Juristische Studium, 2008/1, s. 1; **MOLITOR** Erich, Schuldrecht I Allgemeiner Teil, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 8. Aufl 1965, s. 106, (Allgemeiner); **FEYZİOĞLU** Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku Hususî Kısım Akdin Muhtelif Nevileri Cilt I, Fakülteler Matbaası, B.4, 1980, s. 144, (Özel); **KUNTALP** Erden, Ard Arda Teslimli Satım Akdi, Sevinç Matbaası, 1968 s. 7; **ARSLANLI** Halil, Ticarî Bey', Sermet Matbaası, B.3, 1952 s. 611; **BİLGE** Necip, Borçlar Hukuku Dersleri Hususî Borç Münasebetleri, Yeni Desen Matbaası, 1958 s. 82, (Hususî); **ZEVLİLER** Aydın/**GÖKYAYLA** K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Turhan Kitabevi, B.16, 2016 s. 112; **GÜMÜŞ** Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt I, Vedat Kitapçılık, B.3, 2013, s. 17-18, (Cilt I); **KORKMAZ** Yakup, "Tam Zamanında Tedarik Sözleşmesi ve Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması", MÜHF-HAD, Cevdet Yavuz'a Armağan, Beta Basım Yayım Dağıtım, II. Cilt, Özel Sayı, 2017, s. 1862, (Karşılaştırma).

² KUNTALP, ardı ardına teslimli satış sözleşmesine, "ard arda teslimli satım akdi" demektedir. ANSAY ve GÖKTÜRK, "ardısıra (mütevali) teslimleri tazammun eyleyen satış" şeklinde bir ifade kullanmaktadır; bkz., ANSAY, Tuğrul; Taksitle Satışlar ve Satıcı, İstiklal Matbaacılık, 1954, s. 18, 26; GÖKTÜRK, s. 384. ARSLANLI bu sözleşmeyi, "kısım kısım icra edilen satım sözleşmeleri" olarak isimlendirmektedir. Bkz., ARSLANLI, s. 611 vd. BİLGE ise "muayyen zamanlarda teslim şartıyla satım" şeklinde bir isim kullanmayı uygun görmüştür; bkz., BİLGE, s. 82, (Hususî).

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi, bir satış sözleşmesi çeşididir³. Bu bakımdan satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin, kıyasen ardı ardına teslimli satış sözleşmesine uygulanmasında herhangi bir sakınca yoktur⁴.

TBK'deki düzenlemeler dikkate alındığında satış sözleşmeleri ani edimli sözleşmeler olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte satış sözleşmesine ilişkin düzenlemeler emredici nitelik taşımadığından dolayı, taraflar satış sözleşmesi kapsamında ani edim ya da ani ifa kuralını değiştirebilmektedir⁵. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde de satıcının ediminin ifasına ilişkin durum değişiklik göstermekte ve bu sözleşme dönemli edimli bir sözleşme haline gelmektedir⁶.

II. ARDI ARDINA TESLİMLİ SATIŞ SÖZLEŞMESİNDE SATICININ AYIPTAN VE ZAPTTAN SORUMLULUĞU

Bu ana başlık altında, ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcının ayıptan ve zapttan sorumluluğu ayrı ayrı ele alınmaktadır.

A. Saticının Ayıptan Sorumluluğu

Saticının ayıptan sorumluluğundan önce ayıp kavramının incelenmesi gerekmektedir. Ayıp kavramının açıklanmasından sonra ayıptan sorumluluk ve bununla bağlantılı olarak alıcının, ayıp halinde yararlanabileceği hakların neler olduğu belirtilerek; ardı ardına teslimli satış sözleşmesi açısından uygulanabilirliği üzerinde durulmaktadır.

1. Ayıp Kavramı

³ **FUCHS-WISSEMANN** Georg, "Ist § 17 KO auf den Stromlieferungsvertrag anwendbar?", Neue Juristische Wochenschrift, S. 1-2, 1984, s. 28; **SERRONA**, Augustin Luna; "Geltungsbereich und Begriffsbestimmungen", EU-Kaufrechts-Richtlinie Kommentar, H.v.: Stefan Grundmann/Cesare Massimo Bianca, Otto Schmidt Verlag, 2002, s. 111-112; (SERRONA-Art. 1); **GOTTWALD/HUBER**, Rn. 5; **SAUTER**, s. 14; **VETSCH**, s. 5; **HURLIMANN**, s. 5; **VON SCHEVEN**, s. 29; **BERNHARD-ECKEL**, s. 73.

⁴ Bkz., **FUCHS-WISSEMANN** Georg, Die Abgrenzung des Rahmenvertrages vom Sukzessivlieferungsvertrag, Diss., 1980, s. 29, (SLV); **VON SCHEVEN**, s. 29-30.

⁵ **KUNTALP**, s. 5; **EREN**, Fikret; Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, B.5, 2017, s. 29, (Özel).

⁶ Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde her bir edimin ifası, edim sonucu bakımından ani olarak gerçekleşmekle birlikte edimler arasında zaman bakımından tekrar eden bir ilişki söz konusudur. Bkz., **SELİÇİ** Özer, Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1976s. 13. Ayrıca bkz., **KELLER/SIEHR**, s. 147.

Ayıp, bir malda bulunması gereken olumlu nitelik veya fonksiyonların bulunmaması ya da bu durumun tam tersine olacak şekilde bulunmaması gereken birtakım olumsuz niteliklerin bulunması şeklinde tanımlanabilir⁷. Ayıp, alıcının satın aldığı maldan elde etmek istediği faydayı engellemekte; alıcının beklentilerini boşa çıkarmaktadır⁸. Bir malın ayıplı olması, alıcının onu istediği gibi kullanmasını engellemekle birlikte, bazı durumlarda da hiçbir şekilde kullanamamasına sebep olmaktadır. TBK'nin 219. maddesinin birinci fıkrasında da bir ayıp tanımına yer verilmemekle birlikte hangi durumların ayıp olabileceği belirtilmektedir. Buna göre satıcının, alıcıya mala ilişkin olarak bildirdiği niteliklerin malda bulunmaması ile kullanım amacı ile alıcının ondan beklediği yararı ortadan kaldıran ya da azaltan durumlar da ayıp kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca birinci fıkrada ayıp çeşitleri; maddi, hukuki veya ekonomik ayıp olmak üzere sadece isim olarak zikredilmektedir.

Maddi ayıpta alıcı maldan istediği faydayı elde edememektedir. Şöyle ki satım konusu mal, dışarıdan bakıldığında bütün özelliklere sahipmiş gibi görünse de alıcının onu kullanmaya başlaması ile birlikte maldaki eksiklik, bozukluk vb. durumlar ortaya çıkmakta ve istenilen yararın sağlanması da söz konusu olamamaktadır⁹. Ekonomik ayıpta alıcının satım konusu maldan gelir

⁷ **AKINCI** Şahin, Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Tüketicinin Korunması, Cemre Yayınları, 1998, s. 26, (Ayıplı Mal ve Hizmet); **ARBK** Ömer, Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi, Yetkin Yayınları, 2005, s. 159, (Ayıp); **YÜCE BİLGİN** Melek, "Satış Sözleşmesinde Ayıptan Dolayı Sorumluluğun Şartları ve Alıcının Seçimlik Hakları", MÜHF-HAD-Cevdet Yavuz'a Armağan, Legal Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 383, (Ayıp); **AYHAN** Hilal Lale, "Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu", GÜHFD, C.XV, S.2, 2011, s. 4, (Ayıp); **TUNÇOMAĞ** Kenan, Türk Borçlar Hukuku II. Cilt Özel Borç İlişkileri, Sermet Matbaası, B.3, 1977, s. 119, (Özel); **FEYZİOĞLU**, s. 247, (Özel); **GÖKTÜRK**, s. 401; **ERZURUMLUOĞLU** Erzan, Sözleşmeler Hukuku (Özel Borç İlişkileri), Yetkin Yayınları, B.5, 2015, s. 70, (Özel Borç İlişkileri); **ESSER** Josef, Schuldrecht Besonderer Teil (Bd. II), Verlag C. F. Müller, 4. Aufl., 1971, s. 32.

⁸ Bkz., **YAVUZ** Cevdet, Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1989, s. 11, (Ayıp); **ÖZDEMİR** Hayrunnisa, Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Yetkin Yayınları, 2013, s. 65, (Ayıp); **FEYZİOĞLU**, s. 247, (Özel).

⁹ Bkz., **GÜMÜŞ**, s. 72, (Cilt I); **ARAL** Fahrettin/**AYRANCI** Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, B.11, 2015, s. 118-119; **EREN**, s. 104, (Özel); **YAVUZ**, Cevdet; Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), Beta Basım Yayım Dağıtım, B.14, İstanbul 2016. s. 73; **AYDOĞDU** Murat/**KAHVECİ** Nalan, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri-Sözleşmeler Hukuku, Adalet Yayınevi, B.3, 2017, s. 141; **AKINCI**, s. 27, (Ayıplı Mal ve

elde edememesi ya da verim sağlayamaması gündemdedir¹⁰. Hukuki ayıpta ise alıcının satım konusu şeyden yararlanması bir hukuk kuralı ile engellenmektedir¹¹.

Ayıp kavramının çeşitleri açısından bir diğer ayırım açık ayıp-gizli ayıp ayırımıdır. Açık ayıp, dışarıdan bakıldığında rahatlıkla görülebilen ve alıcının kolaylıkla tespit edebildiği ayıplardır¹². Gizli ayıp ise hemen tespit edilemeyen ancak zamanla ve kullanıma bağlı olarak ortaya çıkan ayıplardır¹³.

Ayıba ilişkin olarak TBK'deki düzenlemenin yanı sıra TKHK'nin 8 vd. maddelerinde de düzenlemeler mevcuttur¹⁴. Söz konusu düzenlemelerde ayıplı mallar dışından ayıplı mallardan sorumluluk, ispat ve ayıp halinde tüketicinin haklarının neler olabileceği de belirtilmektedir.

2. Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları

Ayıptan doğan sorumluluk, satıcının satım konusu şeye ilişkin olarak belirttiği ve vaat ettiği niteliklerin onda bulunmaması veya sözleşmeye göre alıcının satım konusu şeyden beklediği yararı sağlayamaması nedeniyle satıcını bundan sorumlu olmasını ifade etmektedir¹⁵. Ayıptan doğan sorumluluğun

Hizmet). Alman Hukuku'ndaki maddi ayıp örneklerinden bazıları için bkz., WENTLAND Holger, "Das neue deutsche Schuldrecht", Ergun Özsunay'a Armağan, Vedat Kitapçılık, 2004, s. 349; Ayrıca bkz., EDİS Seyfullah, Türk Borçlar Hukukuna Göre Saticının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, 1963, s. 13-14, (Ayıba Karşı Tekeffül).

¹⁰ Bkz., EREN, s. 105, (Özel); GÜMÜŞ, s. 73, (Cilt I); AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 141; AKINCI, s. 30, (Ayıplı Mal ve Hizmet).

¹¹ Bkz., AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 142; YAVUZ, s. 73; EREN, s. 105-106, (Özel); BİLGE, s. 57-58, (Hususî); GÜMÜŞ, s. 72, (Cilt I); MINDİZ Emin, "Roma Hukukunda Alım-Satım (Emptio-Venditio) Sözleşmesinde Saticının Hukukî Ayıplardan (Evictio) Sorumluluğu", Terazi Hukuk Dergisi, S. 46, 2013, s. 8.

¹² Bkz., EREN, s. 111, (Özel); GÜMÜŞ, s. 75, (Cilt I).

¹³ Bkz., AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 157; EREN, s. 111, (Özel); GÜMÜŞ, s. 75, (Cilt I).

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz., ŞAHİN Turan/KİZİR Mahmut, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Esaslar, Haksız Şartlar İle Ayıplı Mal ve Hizmetler Konusunda Getirdiği Yenilik ve Değişiklikler", Terazi Hukuk Dergisi, S.89, 2014, s. 73 vd.; ATAMER Yeşim M., "Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4 -Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri-", BATİDER, C.24, S.1, 2007, s. 83 vd., (TKHK); DOĞAN Gül, "Ayıplı Maldan Kaynaklanan Sorumluluk ve Uygulama Sorunları", YÜHFD, C. XII, S. 2, 2015, s. 128 vd., (Ayıp).

¹⁵ Ayrıca bkz., EDİS, s. 7, (Ayıba Karşı Tekeffül); YAVUZ, Cevdet; Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Beta Basım Yayım Dağıtım, B.10, 2014, s. 123, (Özel).

şartları maddi ve şekli şartlar olmak üzere iki başlığa ayırmak mümkündür¹⁶. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcının ayıptan sorumlu tutulabilmesi için hem maddi hem de şekli şartların varlığı aranmaktadır.

a. Maddi Şartlar

Maddi şartlar TBK'nin 219. maddesinin birinci fıkrasında da belirtildiği gibi satım konusu malda satıcı tarafından bildirilen niteliklerin bulunmaması ile satım konusu malda doğası gereği bulunması gereken ve alıcının beklediği faydayı sağlamaya elverişli özelliklerin olmamasıdır. Satıcının, alıcıya satım konusu mala ilişkin olarak belirttiği hususlar şayet söz konusu malda bulunmuyorsa satıcının ayıptan sorumluluğu gündeme gelmektedir¹⁷. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde de satıcının mala ilişkin olarak belirttiği nitelikler malda bulunmayabilir. Bu durumda satıcının ayıptan sorumluluğu söz konusu olur.

Ayıptan doğan sorumlulukta maddi şartlardan bir diğeri malda doğası gereği bulunması gereken niteliklerin bulunmamasıdır. Alıcının satım konusu maldan beklediği faydayı elde edememesi, malın elverişliliği noktasında bunu azaltan ya da tamamen ortadan kaldıran durumların varlığı halinde satıcının sorumluluğu gündeme gelmektedir¹⁸. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde alıcının maldan beklediği fayda ile mevcut durum arasında farklar olabilir. Böylesi bir durumda satıcının sorumluluğu söz konusu olur.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde hem satıcının belirttiği niteliklerin malda bulunmaması hem de alıcının maldan beklediği yararı sağlayamaması durumunda sadece ilgili teslim ilişkisi olarak ayıptan doğan sorumluluk ortaya çıkmaktadır¹⁹. Satıcı ilgili döneme ait olarak ayıptan sorumlu

¹⁶ Bkz., ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 122; ARAL/AYRANCI, s. 119 vd.

¹⁷ KAHVECİ Nalan, Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Adalet Kitabevi, 2014, s. 5; YAVUZ, s. 126, (Özel); ARAL/AYRANCI, s. 119 vd.

¹⁸ Bkz., ÖZ Turgut, "Yeni Borçlar Kanununda Satım ve Eser Sözleşmesi Bakımından Ayıba Karşı Tekeffül Düzenlemesindeki Değişiklikler", Mustafa Dural'a Armağan, Filiz Kitabevi, 2013, s. 856, (Ayıba Karşı Tekeffül); AKÇURA KARAMAN Tuba, "Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması (VSA) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu ve Alıcının Hakları", GAÜHFD, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı, 2013/1, s. 228; ARAL/AYRANCI, s. 122-123; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 123 vd.

¹⁹ Bkz., SAUTER, s. 179; KUNTALP, s. 139-140; FEYZİOĞLU, s.147, (Özel).

olmakta ve alıcı da ayıp halinde söz konusu olan haklarını sadece ilgili döneme ilişkin kullanmaktadır.

b. Şekli Şartlar

Ayıptan doğan sorumluluğun maddi şartlarının yanında şekli şartları da mevcuttur. Şekli şartlar TBK'nin 223. maddesinden hareketle, malın gözden geçirilmesi ve ayıbın bildirilmesini kapsamaktadır²⁰. Malın gözden geçirilmesi, teslim edilen malda ayıbın olup olmadığının tespitini sağlayan bir faaliyettir²¹. Ayıp bildirim ise, malın gözden geçirilmesinden sonra mevcut olan ve görülebilen eksikliklerin satıcıya bildirilmesini ifade etmektedir²². Alıcı, TBK'nin 223. maddesinin birinci fıkrasına göre açık ayıplarda, devraldığı satılanı işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz gözden geçirme ve varsa ayıpları satıcıya uygun bir süre içerisinde bildirmelidir²³. Gizli ayıplarda ise TBK'nin

²⁰ Ayrıca bkz., **KAPANCI** Kadir Berk, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Açısından Satış Hukukunda Ayıptan Doğan Sorumluluk ve Sözleşmesel Garanti Taahhütleri, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 34 vd., (Garanti Taahhütleri); **ÖZDEMİR** Hayrunnisa, "Viyana Satım Sözleşmesinde ve Türk Borçlar Kanununda Muayene Yükümlülüğü", Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Sözkesen Matbaacılık, 2015, s. 463 vd., (Muayene); **AKÇURA KARAMAN** Tuba, "Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları", BATİDER, C.28, S.1, 2012, s. 206, (Alıcının Hakları); **KAZĞURT** Ahmet, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerine Göre Taşınır Satış Sözleşmesinde Saticının Ayıptan Doğan Sorumluluğu", Terazi Hukuk Dergisi, 100. Özel Sayısı, 2014, s. 278 vd.; **BALSEVER**, Sergül; "Türk Borçlar Kanunu ile Viyana Konvansiyonu Çerçevesinde Ayıba Karşı Tekeffül Halinde Alıcının Hakları", Terazi Hukuk Dergisi, S.109, 2015, s. 15 vd.; **ATAMER**, Yeşim M.; "Taşınır Satımı Sözleşmesi", Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu Makaleler-Tebliğler, Der: M. Murat İnceoğlu, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 201 vd., (Taşınır Satımı); **YAVUZ**, s. 135, (Özel); **AKÇURA KARAMAN**, s. 231.

²¹ Ayrıntılı bilgi için bkz., **YÜCER AKTÜR** İpek; Satım ve Eser Sözleşmelerinde Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetleri, Yetkin Yayınları, 2012, s. 42 vd., (Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetleri); **ARAL/AYRANCI**, s. 128 vd.; **KAHVECİ**, s. 222 vd.; **YAVUZ**, s. 106 vd., (Ayıp).

²² Doktrindeki farklı tanımlar için bkz., **YÜCER AKTÜRK**, s. 51 vd. Ayıp bildiriminin amacı için bkz., **ÖZDEMİR** Hayrunnisa, "Türk Borçlar Kanunu'na ve Milletlerarası Satım Sözleşmesine Göre Ayıbın İhbar Edilmesi", MÜHF-HAD, Cevdet Yavuz'a Armağan, Beta Basım Yayım Dağıtım, II. Cilt, Özel Sayı, 2017, s. 2306 vd., (Ayıp İhbarı).

²³ "Uygun bir süre" ifadesinden, somut olayın durumuna göre bu sürenin değişebileceği için bkz., **EREN**, s. 120, (Özel); **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 128; **ARAL/AYRANCI**, s. 130 vd. Muayene ve ihbar külfetinin hukukumuzdan çıkarılması gerektiği görüşü için bkz., **ÇETİNER** Bilgehan, "Borçlar Kanunu Tasarısında Düzenlenen Muayene ve İhbar

223. maddesinin ikinci fıkrası dikkate alındığında ayıbın bildirimini derhal gerçekleştirilmelidir. TTK'nin 23. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde ayıbın bildirilmesi için alıcıya bazı süreler verilmiştir. Buna göre ayıp teslim sırasında açıkça belli ise iki gün; açıkça belli değil ise mal teslim alındıktan sonra sekiz gün içerisinde malı gözden geçirip haklarını korumak için satıcıya bu süre içerisinde bildirmelidir²⁴.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde alıcının gözden geçirme ve ayıbın bildirilmesi, her bir teslim için ayrı ayrı değerlendirilmeli ve yapılmalıdır²⁵. Bununla birlikte ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde ayıbın *uygun bir süre içerisinde* bildirilmesinde uygun süre, bir sonraki teslim dönemine kadar olmalıdır. Ardı ardına teslimli ticari satış sözleşmesi bakımından ise TTK'nin 23. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendindeki süreler dikkate alınmalıdır. Ayrıca alıcı malı gözden geçirmeyi ve ayıpları bildirmeyi ihmal ederse, ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından sadece ilgili teslim dönemine ilişkin sonuçlarını doğurur²⁶. Bu açıdan TBK'nin 223. maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenleme de dikkate alındığında olağan bir gözden geçirmeyle tespit edilebilecek ayıpları, gözden geçirme ve ayıpları bildirmeyi ihmal ederek yerine getirmeyen alıcı, ilgili döneme ait malı kabul etmiş sayılır. Bununla birlikte ayıplı kısmın kabulü ile birlikte gelecek teslimlerin de ayıplı olarak kabul edilebileceği şeklinde bir sonuca varmak mümkün değildir²⁷.

Satım konusu malın ayıplı olması ile birlikte söz konusu mal başka bir yerden gönderilmiş ve alıcının bulunduğu yerde satıcının temsilcisi yoksa

---

Külfetine İlişkin Kısa Değerlendirme", LHD, C.8, S.85, 2010, s. 137 vd., (Değerlendirme). Maddenin değerlendirmesi için ayrıca bkz., **ÖZDEMİR**, s. 2312, (Ayıp İhbarı).

²⁴ Ayrıca bkz., **ARI** Zekeriyya, "Ticari Satışlarda Alıcının Muayene ve İhbar Külfeti", Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, S.113, 2011, s. 13 vd., www.e-akademi.org, Erişim Tarihi: 09.08.2017; **DOĞAN**, Nazlı; Tacirler Arası Ticari Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 50 vd., (Ticari Satım); **ÖZDEMİR**, s. 2319, (Ayıp İhbarı). Tüketici sözleşmelerinde bu süre otuz gündür.

²⁵ Bkz., **ALCALAY**, Micha; Le Contrat de Vente par Livraisons Successives, Thése, 1924, s. 103; **KELLER/SIEHR**, s. 149; **KUNTALP**, s. 140, **HURLIMANN**, s. 19; **ARSLANLI**, s. 613. Konuya ilişkin ayrıca bkz., OLG Köln, Urt. v. 02.09.2016, Az.: 19 U 47/15, www.iurion.de, Erişim Tarihi: 09.08.2017.

²⁶ Bkz., **HURLIMANN**, s. 20; **VETSCH**, s. 44; **KUNTALP**, s. 141; **GÖKTÜRK**, s. 384.

²⁷ Bkz., **KELLER/SIEHR**, s. 149; **ARSLANLI**, s. 613.

TBK'nin 226. maddesinin birinci fıkrası uyarınca alıcı, satım konusunun korunması için her türlü tedbiri almakla yükümlüdür. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde ilgili döneme ait olan satım konusunun başka yere gönderilmesi durumunda ayıplı çıkan kısım için alıcı, satıcının temsilcisi yoksa, her türlü tedbiri almak zorundadır. Bir restaurant sahibi ile satıcı arasında yapılan ve satım konusunu pilavlık pirincin oluşturduğu ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde, ilgili döneme ait pirinçlerin ayıplı çıkması hâlinde alıcı, her türlü tedbiri almalıdır. Bu tür önlemlerin alınması, alıcının malı geri gönderme (iade etme) imkânından yararlanabilmesini sağlamaktadır. Ayrıca TBK'nin 226. maddesinin ikinci fıkrasına göre alıcının satılanın durumunu geciktirmeksizin tespit ettirmesi gerekir. Pirinçleri bozuk ya da istenilen kalitede olmadığı tespit edilmesi yükümlülüğü söz konusudur. TBK'nin 226. maddesinin son fıkrasında ise satım konusunun çabuk bozulan bir mal olması durumunda alıcının onu bulunduğu yerdeki mahkeme aracılığıyla sattırabileceği düzenlenmektedir. Konusu karides olan ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde, karidesler çabuk bozulduğu için, ayıp halinde bunların sattırılması gerekmektedir. Ancak hemen belirtilmelidir ki ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde TBK'nin 226. maddesinin uygulanması her bir teslim için ayrı olmalıdır. Çünkü daha önce de belirtildiği ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde kural olarak her bir teslim birbirinden bağımsızdır.

Ayıptan doğan sorumluluğa ilişkin olarak üzerinde durulması gereken son bir konu ise alıcı tarafından önceden bilinen ayıplardır. TBK'nin 222. maddesinin birinci fıkrasına göre satış sözleşmesi kurulduğu sırada alıcı tarafından bilinen ayıplardan dolayı satıcı sorumlu olmaz. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından da bu maddenin uygulanması mümkündür. Petrol satımını konu alan bir ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde alıcı, piyasadaki petrolere göre verimi daha düşük olan petrolü satın almak istemişse, artık bu noktadan sonra satıcının petroldeki ayıptan sorumlu olması söz konusu değildir. Benzer şekilde kömür satımına ilişkin yapılmış ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde alıcı kömürün kalitesinin iyi olmadığı ve yandığında yeterli ısıyı sağlamadığını bilerek bu sözleşmeyi yapmışsa, artık satıcının kömürden kaynaklanan ayıptan dolayı sorumlu tutulması mümkün değildir. Bu örneklerde alıcı satım konusu mallara ilişkin olarak eksiklikleri bilmekte ve buna rağmen sözleşmeye akdetmektedir. Kanaatimce burada her bir teslim ayrı ayrı değerlendirilmemelidir. Şöyle ki sözleşmenin kurulması sırasında periyodik olarak teslim edilecek olan satım konusunun her türlü özelliği belirlenmektedir. Alıcının en baştan bildiği ve her teslimde aynı

özelliklere sahip olan mal teslim edileceğinden dolayı her bir teslim bakımından alıcının ayıpları bilip bilmediğine bakmak gereksiz olur. Bu açıdan alıcının önceden bildiği ayıplarda teslimlerin bir bütün olarak ele alınması uygun olur.

Türk Borçlar Kanunu'nun 222. maddesinin ikinci fıkrasında ise yeterince gözden geçirme ile ortaya çıkabilecek ayıplardan dolayı satıcının sorumlu tutulabilmesi için, satıcının böyle bir ayıbın bulunmadığını ayrıca üstlenmesi gerekmektedir. Her ay on adet İran Halısı teslim edilmesi noktasında yapılan bir ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcı halıların metrekaresine düşen ilmek sayısı için olandan fazlasını belirtmiş ve ayrıca bunu üstlenmiş ancak ilmek sayısı halı gözden geçirildiğinde belirtilenden azsa burada satıcının sorumluluğuna gidilebilmektedir.

3. Ayıp Halinde Alıcının Hakları

Ayıp halinde alıcının bazı seçimlik hakları vardır. Bu seçimlik haklar TBK'nin 227. maddesi (OR. Art. 205) ile TKHK'nin 11. maddesinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmektedir. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satım konusu malın ayıplı çıkması halinde, sözleşmenin niteliğine uygun düştüğü ölçüde alıcının seçimlik haklarını kullanması mümkündür. Bu seçimlik haklar kullanılırken her bir teslim dönemine ait edimin ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Alıcının ayıp halinde kullanabileceği seçimlik haklardan biri satılanı alıkoyup ayıp oranında bedelden indirim isteme hakkıdır. Alıcı burada satım konusunun kendisinde kalmasını istemekle birlikte satım konusundaki ayıp oranında bedelinden indirim talep etmektedir²⁸. Bununla birlikte TBK'nin 227. maddesinin beşinci fıkrasına göre satım konusu malın değerindeki eksiklik satış bedeline çok yakın ise alıcı bedelden indirim talep edemez.

Ayıp oranında bedelden indirim talep edilmesinde, bu indirim miktarının ne şekilde hesaplanması gerektiğine ilişkin doktrinde farklı

²⁸ Bkz., ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 137; ATAMER, s. 207, (Taşınır Satımı); EREN, s. 147, (Özel); YAVUZ, s. 102-103. TBK'nin 227. maddesinin dördüncü fıkrasındaki düzenleme dikkate alındığında, sözleşmeden dönme hakkının kullanılması; hâkim, durumun bunu haklı göstermediği kanaatindeyse, satılanın onarılması ya da satış bedelinin indirilmesi yönünde karar verebilmektedir. Hükümden hareketle kimi durumlarda bedelden indirim zorunlu olarak uygulanmaktadır. TKHK'nin 11. maddesinin üçüncü fıkrasında da benzer bir düzenleme mevcuttur.

metotlar kabul edilmektedir²⁹. Söz konusu metotlar arasından en uygun ve adaletli olanı nisbî metot yöntemidir. Bu yöntemde ayıpsız değer ile ayıplı değer oransal olarak hesaplanıp bu oran satış bedeline uygulanarak gerçekte ödenmesi gereken bedel hesaplanmaktadır. Bu aşamadan sonra ise tarafların kararlaştırmış olduğu satış bedelinden, gerçekte ödenmesi gereken bedel düşülerek indirim oranı bulunmaktadır.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde bedelden indirim talep edilmesi mümkündür. Bu noktada her bir teslim ayrı olarak ele alınmalı ve indirim bedeli ona göre hesaplanmalıdır³⁰. İlgili teslim dönemine ait satım konusunun ayıpsız değeri 120 TL, ayıplı değeri 80 TL'dir. Her bir teslim karşılık gelen satım konusuna ilişkin bedel de 60 TL'dir. Yapılacak oranlama ile birlikte gerçekte ödenmesi gereken bedel 40 TL'dir. İndirim tutarı ise satım parasından, gerçekte ödenmesi gereken bedelin çıkarılmasıyla bulunur ki; bu da 20 TL olmaktadır. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde bu türlü bir hesaplama, alıcının bedeli satıcının her bir teslimini takiben yapacağı ödemelerde daha kolay bir şekilde hesaplanmaktadır. Ancak bedelin, bütün teslimler bittikten sonra ödeneceği sözleşmede şayet alıcı malı elinde tutma niyetinde ise, ilgili döneme ait karşılık gelen bedel miktarı, teslim sayısına bölünerek her bir teslim karşılık gelen miktar üzerinde hesaplama yapılmalıdır. Şayet her bir teslimde denk gelen bedel eşit olarak bölünemiyorsa, ilgili teslim karşılık gelebilecek bedel miktarının tespit edilerek indirim miktarının buna göre hesaplanması gerekir.

Ayıp durumunda alıcının sahip olduğu bir diğer seçimlik hakkı, aşırı bir masraf gerektirmiyorsa, bütün masraflar satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını istemedir. Burada alıcı, tıpkı bedelden indirim hakkında olduğu gibi satım konusunun kendisinde kalması arzusu içerisindedir. Alıcı, satım konusu mal tamir edilebilecek bir niteliğe sahipse³¹ ve tamir edilmesi aşırı bir masraf gerektirmiyorsa; bütün tamir masrafları satıcıya ait olmak üzere satım konusu malın tamir edilmesini talep edebilir. Ayıplı malın ücretsiz onarılmasında, onarım giderleri satıcının üzerinde kalmakla birlikte şayet onarım aşırı bir masrafa sebebiyet veriyorsa alıcının diğer seçimlik haklara

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz., **EDİS**, s. 123 vd., (Ayıba Karşı Tekeffül Borcu).

³⁰ Bkz., **KUNTALP**, s. 141-142.

³¹ Bkz., **ARBK**, s. 176 vd., (Ayıp). Onarım borcu için ayrıca bkz., **ASLAN** Bayram, "Onarım Borcunun İfa Edilmesi", SÜHFD, C.25, S.1, 2017, s. 292 vd., (Onarım Borcu).

yönelmesi yerinde olur³². Satıcının, ücretsiz onarımı ne kadarlık bir sürede yerine getirmesine ilişkin olarak TKHK'nin 11. maddesinin dördüncü fıkrasında bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre ücretsiz onarım, talebin ilgisine yönetilmesinden itibaren kural olarak azami otuz iş günü içinde yerine getirilmelidir³³.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde alıcının, satım konusu malın niteliğine uygun düşmesi durumunda ücretsiz onarım talebinde bulunması mümkündür. Alıcı, ilgili teslim dönemine karşılık gelen malın ayıplı olması hâlinde satıcının malın ücretsiz olarak onarılmasını talep edebilir. Ücretsiz onarım hakkının kullanılması sadece ilgili döneme ait teslim edilen satım konusu için geçerlidir.

Alıcının satım konusu malın ayıplı olması durumunda kullanabileceği bir diğer seçimlik hakkı ise satılanın ayıpsız bir benzeriyle değiştirilmesini istemedir. TBK'nin 227. maddesinin birinci fıkrasının dördüncü bendinde düzenlenen ayıpsız benzeriyle değiştirme hakkının kullanılması, "*imkân varsa*" söz konusu olmaktadır. Başka bir ifadeyle, satım konusu malın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesi, satıcının imkânı el veriyorsa mümkündür³⁴. TBK'nin 227. maddesinin ikinci fıkrasına göre de satıcı, malın ayıpsız benzerini hemen vermek ve alıcının zararını karşılamak kaydıyla onun diğer seçimlik haklarını kullanmasını engelleyebilmektedir.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından ayıplı malın, ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesi hakkının kullanılması mümkündür³⁵. Alıcı, ilgili teslim dönemine ait malın ayıplı çıkması durumunda satıcıdan malın ayıpsız bir benzeri ile değiştirilmesini isteyebilir. Ocak ayında yapılan yüz çuval kömürün ayıplı çıkması durumunda, yüz çuval kömür yerine, bunların ayıpsız benzerlerini talep edebilmektedir.

³² Bkz., **ATAMER**, s. 207, (Taşınır Satımı); **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 140; **ÖZ**, s. 860, (Ayıba Karşı Tekeffül).

³³ TKHK'nin 58. maddesi kapsamında çıkarılan yönetmelikte belirtilen mallar için farklı süreler öngörülebilmektedir.

³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz., **ÖZTAŞ** İlker, "*Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Taşınır Satışında Alıcının Ayıplı Satılanın Değiştirilmesini Talep Hakkı*", MÜHF-HAD, C.22, S.2, 2016, s. 340 vd. Ayrıca bkz., **PALANDT**, Rn. 439, s. 676.

³⁵ **KUNTALP**, s. 141.

Ayıp halinde alıcının dördüncü ve son seçimlik hakkı sözleşmeden dönmedir³⁶. Alıcı TBK'nin 227. maddesinin birinci fıkrasının birinci bendine göre satım konusunu geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme hakkını kullanabilmektedir. Sözleşmeden dönme hakkının kullanılmasıyla birlikte alıcı, satım konusunu ve ondan elde ettiği yararları TBK'nin 229. maddesinin birinci fıkrasındaki düzenlemeden hareketle geri vermek zorundadır³⁷. Bununla birlikte alıcı da ödemiş olduğu bedeli faiziyle birlikte geri alabilmekle birlikte satılan için yaptığı yargılama veya diğer giderleri de isteyebilmektedir. Ayrıca alıcı ayıplı maldan kaynaklanan doğrudan zararlarının tazmin edilmesini de talep edebilmektedir. Görüldüğü gibi alıcının ayıp halinde sözleşmeden dönme seçimlik hakkını kullanması durumunda her iki taraf birbirlerine verdiklerini iade etmektedir.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde ayıp halinde alıcının sözleşmeden dönme hakkı vardır. Ancak ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından sözleşmeden dönme hakkının kullanılması kural olarak sadece ayıplı olan ilgili teslim dönemine ilişkin olmaktadır³⁸. TBK'nin 230. maddesinin birinci fıkrasında da bu duruma benzer bir düzenleme vardır. İlgili düzenlemeye göre birden çok mal ya da birden fazla parçadan oluşan bir mal, satılıp da bunların içinden bazıları ayıplı çıkarsa alıcı sadece dönme hakkını ayıplı çıkan kısım için kullanabilmektedir. Ancak hemen belirtilmelidir ki ayıplı çıkan kısım, ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından gelecekteki teslimleri de olumsuz şekilde etkiliyor ya da etkilemesi kuvvetle muhtemelse dönme hakkı bütün sözleşme için uygulanmalıdır³⁹. TBK'nin 230. maddesinin birinci fıkrasında da bu duruma işaret edilmektedir.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde ilgili döneme ait teslimi gerçekleştirilen satım konusunun ayıplı çıkması durumunda alıcının sözleşmeden dönmelerinin sonuçlarının ne şekilde meydana geleceği değerlendirilmelidir. Buna göre alıcı, satıcıya ilgili döneme ait kendisine verilen ancak ayıplı çıkan malı geri vermeli ve şayet bundan bir yarar sağlamışsa bunu da iade etmelidir. Satıcı da alıcıya ilgili döneme ait olarak ödenmiş bedeli,

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz., **KAHVECİ**, s. 231 vd.

³⁷ Ayrıca bkz., **ATAMER**, s. 208, (Taşınır Satımı); **EREN**, 136, (Özel); **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 134; **YAVUZ**, s. 98; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 215.

³⁸ Bkz., **GÖKTÜRK**, s. 384; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA**, s. 136; **KUNTALP**, s. 141.

³⁹ Ayrıca bkz., **KELLER/SIEHR**, s. 149.

faiziyle birlikte vermelidir. Ayrıca alıcının yapmış olduğu giderle ile birlikte uğradığı doğrudan zararlar varsa satıcı bunları da tazmin etmek zorundadır.

TBK'nin 228. maddesinin birinci fıkrası dikkate alındığında alıcıya ayıplı devredilmiş olan satım konusunun ayıptan, beklenmedik halden ya da mücbir sebepten yok olması ya da ağır bir biçimde zararı uğraması durumunda alıcının sözleşmeden dönme hakkı etkilenmemektedir. Alıcı sözleşmeden dönme hakkını kullanabilmektedir. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından da bu hükmün uygulanması mümkündür. İlgili döneme ait satım konusunun sayılan sebeplerden biri ile yok olması ya da ağır bir biçimde zarara uğraması durumunda, alıcı yine de sözleşmeden dönme hakkını kullanabilmektedir. Maddeye göre alıcı, elinde ne kalmışsa satıcıya söz konusu miktarı vermekle yükümlüdür.

Alıcı, ayıp halinde söz konusu dört seçimlik hakkından birini kullanabilmekle birlikte ayrıca tazminat da talep edebilmektedir. TBK'nin 227. maddesinin ikinci fıkrasına göre alıcının genel hükümlere göre tazminat isteme hakkı saklı tutulmuştur. Sözleşmeden dönme seçimlik hakkı dışında alıcı diğer seçimlik haklarıyla birlikte tazminat talebinde de bulunabilir⁴⁰.

Sonuç olarak ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satım konusunun ayıplı çıkması halinde alıcı, TBK'de düzenlenmiş olunan seçimlik haklardan yararlanabilmektedir. Bu haklardan yararlanırken kural olarak her bir teslim bağımsız olarak değerlendirilmekte ve her bir teslimin niteliğine uygun düştüğü ölçüde seçimlik haklar kullanılmaktadır. Ancak ilgili teslim dönemine ait satım konusunda bulunan ayıp, diğer teslimleri de olumsuz şekilde etkiliyorsa, sözleşmenin tamamı dikkate alınmak suretiyle seçimlik hakların kullanılması gündeme gelebilmektedir.

4. Zamanaşımı

Ayıp halinde zanaşımı süresinin ne olacağı TBK'nin 231. maddesinde açıkça düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemeye göre satıcı sözleşmeyle daha uzun bir süre üstlenmedikçe, satım konusunun ayıbından doğan her türlü dava, satım konusundaki ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, satım konusunun alıcıya devredilmesinden itibaren iki yıl geçmekle zanaşımına

⁴⁰ Bkz., AKÇURA KARAMAN, s. 252; ATAMER, s. 213, (Taşınır Satımı); EREN, s. 155 vd., (Özel).

uğramaktadır⁴¹. Ayrıca satıcının malı ayıplı olarak devretmekte ağır kusuru varsa, söz konusu iki yıllık süreden yararlanmak mümkün değildir.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde de ayıp halinde dava hakkının, satım konusunun devredilmesinden itibaren iki yıl içerisinde kullanılması gerekmektedir. Ancak ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından söz konusu sürenin uygulaması farklılık göstermektedir. Şöyle ki, ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde her bir teslim dönemi kural olarak birbirinden bağımsız olduğu için, söz konusu teslimlerde ayıp varsa, ilgili zamanaşımı süresi her teslim borcu için ayrı olarak işlemektedir⁴². Satım konusu mal teslim edildiği andan itibaren iki yıllık süre işlemeye başlamaktadır. Bir sonraki teslim döneminde satım konusu mal tekrardan ayıplı olarak teslim edilmişse, bu söz konusu teslim için de ayrı bir iki yıllık zamanaşımı süresi işlemektedir.

B. Saticının Zapttan Sorumluluğu

Saticının, ayıptan sorumluluğu dışında zapttan da sorumlu olması mümkündür. Bu kapsamda tıpkı ayıptan sorumluluk başlığı altında yapılan incelemenin sistematığı takip edilmektedir. Öncelikle zapt kavramı ve sonra da zapttan sorumluluğun şartları üzerinde durulup daha sonra ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcının zapttan sorumluluğuna değinilmektedir.

1. Zapt Kavramı

Zapt, kelime olarak “zor kullanarak ele geçirme”, “tutma”, “hâkim olma” anlamlarına gelmektedir⁴³. Zapt ile ifade edilmek istenen, üçüncü kişinin satım konusu üzerinde ileri sürdüğü bir üstün hak sebebiyle alıcının

⁴¹ Ayıp halinde zamanaşımına ilişkin olarak TKHK'nin 12. maddesinde daha kapsamlı bir düzenleme vardır. Buna göre kanunlarda veya taraflar arasındaki sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı maldan sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Bu süre konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda taşınmazın teslim tarihinden itibaren beş yıldır. Ayrıca maddeye göre kural olarak ikinci el satışlarda ayıplı maldan sorumluluğu bir yıldan, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda ise üç yıldan az olamamaktadır.

⁴² Bkz., HONSEL Heinrich, Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, Stämpfli Verlag AG, 9. Aufl., 2010, s. 97; HURLIMANN, s. 30; KUNTALP, s. 142; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 145; TANDOĞAN, Halûk; Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt I/1, Vedat Kitapçılık, B.6, 2008, s. 200, (Cilt I/1).

⁴³ Hukuki açıdan zapt ifadesi günlük dildeki anlamından farklı kullanılmaktadır. Bkz., AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 126.

malı kısmen veya tamamen üçüncü kişiye vermek zorunda kalmasıdır⁴⁴. TBK’de zapt tanımlanmamakla birlikte zapttan sorumluluk ya da diğer adıyla zapta karşı tekeffüle ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

TBK’nin 214. maddesinin birinci fıkrasında satıcının zapttan sorumluluğu düzenlenmektedir. Buna göre satış sözleşmesi kurulduğu sırada var olan bir hak sebebiyle, satılanın tamamı ya da bir kısmı üçüncü bir kişi tarafından alıcının elinden alınırsa, satıcı söz konusu durumdan alıcıya karşı sorumlu olmaktadır. Buna satıcının alıcıya karşı zapttan sorumluluğu denir. Zapta üçüncü bir kişi, bir hak ileri sürerek, alıcının satım konusu maldan tamamen veya kısmen faydalanmasını engellemekte; kimi durumlarda onun elinden satım konusu malı alabilmektedir⁴⁵. Alıcı maldan istediği faydayı elde edemediği gibi satım konusunun elinden alınması ile de karşı karşıya kalmaktadır. Kanun koyucu bu ve buna benzer durumların varlığı halinde satıcının sorumlu olacağını düzenlemiştir. Zapttan sorumluluk, kanunda düzenlendiği için satıcının ayrıca üstlenmiş olması farklı bir sonuç doğurmaz⁴⁶.

Satıcının zapttan sorumlu tutulabilmesi için bazı şartların oluşması gerekmektedir. Bu şartların, aıptan sorumlulukta olduğu gibi maddi ve şekli şartlar şeklinde sınıflandırılması mümkündür. Söz konusu şartların gerçekleşmesi ile birlikte satıcının zapttan sorumlu gündeme gelir. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcının zapttan sorumlu tutulabilmesi de şartların gerçekleşmesine bağlanmıştır.

2. Zapttan Sorumluluğun Şartları

Zapttan sorumluluğun şartlarını, yukarıda da belirtildiği gibi, maddi şartlar ve şekli şartlar olmak üzere ikiye ayırarak incelemek mümkündür. Bu kapsamda zapttan sorumluluk için öncelikle maddi şartlar, sonra da şekli şartlar üzerinde durulmaktadır.

a. Maddi Şartlar

Satıcının zapttan sorumlu tutulabilmesi için öncelikle taraflarca akdedilmiş geçerli bir satış sözleşmesinin varlığı aranmakla birlikte satım konusu malın satış sözleşmesi kapsamında alıcıya teslim edilmiş olması da

⁴⁴ Bkz., ATAMER, s. 218, (Taşınır Satımı).

⁴⁵ Bkz., ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 148-149; EREN, s. 77, (Özel); GÖKTÜRK, s. 397; TANDOĞAN, s. 148, (Cilt I/1).

⁴⁶ Bkz., YAVUZ, s. 63; BİLGE, s. 50; TANDOĞAN, s. 148, (Cilt I/1); ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 148-149; EREN, 77, (Özel).

gerekmektedir⁴⁷. Satım konusu mal alıcıya teslim edilmemişse, üçüncü kişinin malın bir başkasının elinde olduğunu ileri sürmesi de mümkün değildir⁴⁸. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından da satıcının zapttan sorumlu tutulabilmesi için ilgili döneme ait satım konusunun alıcıya teslim edilmesi gerekmektedir⁴⁹. Satıcının zapttan sorumluluğunun belirlenmesinde her bir teslim bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Bu açıdan Ocak ayına ilişkin teslimin gerçekleşmesi ile birlikte satıcının zapttan sorumlu olup olmadığı tespit edilebilir. Ancak Şubat ya da Mart ayına ilişkin teslimler henüz gerçekleşmediğinden dolayı, üçüncü kişi, söz konusu satım konusunun bir başkasına teslim edildiği noktasında bir iddia ileri süremeyeceğinden dolayı, gelecekteki teslimler bakımından zapttan sorumluluk gündeme gelmez.

Zapttan sorumluluk için aranan diğer şart satış sözleşmesi kurulduğu sırada zaptı sağlayan bir hakkın bulunmasıdır⁵⁰. Satıcının zapttan sorumlu tutulmasına, üçüncü kişinin sözleşmenin kurulması sırasında bulunan üstün bir hakka sebep olmaktadır. Üçüncü kişi, bir hakka sahip olmadan malı alıcının elinden almışsa burada satıcının zapttan sorumluluğuna başvurulamaz⁵¹. Ayrıca satış sözleşmesinin kurulmasından önce veya sonra satıcının üçüncü bir kişiye satım konusu mal üzerinde bir hak sağlaması durumunda da zapttan sorumluluğa başvurmak mümkün değildir⁵². Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde, sözleşmenin kurulduğu sırada üçüncü kişinin bir üstün hakkı söz konusu olmakla birlikte; üçüncü kişinin bu hakkını ileri sürmesi ve satıcının da zapttan sorumlu tutulabilmesi için ilgili teslim dönemlerinin gelmesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle normal satış sözleşmesinden farklı olarak üçüncü kişinin var olan üstün hakkı sebebiyle satıcının zapttan sorumluluğu bir anda doğmayıp ilgili teslim dönemlerinde ortaya çıkmaktadır.

⁴⁷ ARAL/AYRANCI, s. 109; AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 128; EREN, s. 81, (Özel); GÜMÜŞ, s. 55, (Cilt I); YAVUZ, s. 64; BİLGE, s. 52.

⁴⁸ EREN, s. 81, (Özel); YAVUZ, s. 64; TANDOĞAN, s. 151, (Cilt I/1).

⁴⁹ Bkz., KUNTALP, s. 134. TTK'nin 23. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde geçen "sözleşmenin bir kısmının yerine getirilmemesi durumunda alıcı haklarını sadece teslim edilmemiş olan kısım hakkında kullanabilir." ifadesinden de bu sonuca varılabilmektedir.

⁵⁰ Bkz., BİLGE, s. 52; YAVUZ, s. 64; GÜMÜŞ, s. 55, (Cilt I); AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 129; TANDOĞAN, s. 151-152, (Cilt I/1).

⁵¹ Bkz., BİLGE, s. 52.

⁵² AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 129; EREN, s. 81, (Özel); TANDOĞAN, s. 152, (Cilt I/1).

TBK'nin 214. maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenlemeden hareketle satıcının zapttan sorumluluğu bakımından ortaya çıkan bir diğer maddi şart, alıcının satım konusu malın elinden alınabileceğini biliyor olması durumunda gündeme gelmektedir. Söz konusu düzenlemeye göre alıcı sözleşmenin kurulduğu sırada malın üçüncü bir kişi tarafından alınabileceğini; başka bir ifadeyle zapt tehlikesi olduğunu biliyorsa, artık satıcı bu durumu ayrıca üstlenmedikçe zapttan sorumluluğa başvurulamaz⁵³. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde alıcının, ilgili döneme ait zapt tehlikesini bilmesi durumunda da satıcı ayrıca zaptı üstlenmedikçe, zapttan sorumluluğa gitmek mümkün değildir.

Satıcının zapttan sorumlu tutulabilmesi için son bir şart ise üçüncü kişinin hakkını ileri sürerek satım konusunu zapt etmiş olmasıdır⁵⁴. Üçüncü kişinin üstün hakka sahip olması, satıcının zapttan sorumluluğunu doğurmaz. Üstün hakkın varlığının yanı sıra zapttan sorumluluğun ortaya çıkabilmesi için ayrıca bu hakkın üçüncü kişi tarafından ileri sürülerek satım konusunun tamamının ya da bir kısmının alıcının elinden alınması gerekmektedir. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde de ilgili döneme ait üstün hak iddialarının varlığı, tek başına satıcının zapttan sorumluluğunu gündeme getirmez. Üçüncü kişinin ilgili döneme ait olan satım konusunu tamamen veya kısmen alıcının elinden alması gerekmektedir.

b. Şekli Şartlar

Satıcının zapttan sorumluluğuna ilişkin şekli şartlar bildirim ve ispat yükümlülüğünün yerine getirilmesidir⁵⁵. TBK'nin 215. maddesinin birinci fıkrasına göre alıcı, üçüncü kişi tarafından satım konusuna ilişkin olarak kendisine açılan davayı satıcıya bildirmesi gerekmektedir. Aksi durumda satıcı dava kendisine bildirilmiş olsaydı daha elverişli bir sonuç alınacağını ispat ettiği oranda sorumluluktan kurtulmaktadır. Alıcının açılan davayı satıcıya bildirmesi ile birlikte satıcının alıcı lehine ya da alıcının yerine davaya katılması gerekmektedir. Açılan dava sonucunda davayı üçüncü kişi kazanmışsa, TBK'nin 215. maddesinin ikinci fıkrasındaki şartların sağlanması durumunda çıkan aleyhe karardan satıcı da etkilenmektedir.

⁵³ Bkz., ERZURUMLUOĞLU, s. 75, (Özel Borç İlişkileri); EREN, s. 82, (Özel); GÜMÜŞ, s. 56, (Cilt I);

⁵⁴ Bkz., TANDOĞAN, s. 153-154, (Cilt I/1); EREN, s. 82, (Özel); GÜMÜŞ, s. 56, (Cilt I); AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 129.

⁵⁵ Bkz., AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 130 vd.; YAVUZ, s. 114, (Özel); EREN, s. 83 vd., (Özel).

TBK'nin 216. maddesinde ise mahkeme kararı olmaksızın alıcı, üçüncü kişinin üstün hakkını kabul ederek tanımış ya da satıcının, söz konusu uyumsuzluğu çözmesini; aksi durumda tahkim yoluna başvuracağını bildirmiş ve sonuç alamadığı için tahkime başvurmuşsa satıcının zapttan sorumluluğu gündeme gelmektedir⁵⁶.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde şekli şartların uygulanması her bir teslim dönemine ilişkin olmaktadır. İlgili döneme ait satım konusu üzerinde üçüncü kişinin üstün bir hakkı bulunması ve dava yoluna başvurusu halinde alıcı, satıcıya durumu haber vermelidir. Satıcı da alıcının bu haberi üzerine davaya katılmalı ya da bizzat alıcının yerine geçerek savunmada bulunmalıdır. Açılan davayı üçüncü kişi kazanmış ve ilgili döneme ait satım konusunun onun olduğu kesinleşmişse, TBK'nin 215. maddesinin ikinci fıkrasındaki şartların sağlanmasıyla birlikte çıkan bu karardan satıcı da sorumlu olmaktadır. Ayrıca TBK'nin 216. maddesinin ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde de uygulama alanı bulması mümkündür.

3. Alıcının Zapttan Doğan Hakları

Alıcının zapttan doğan hakları, tam zapt ve kısmi zapt halinde farklılık göstermektedir. Söz konusu bu farklılıklar ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından da geçerli olmaktadır.

a. Tam Zapt Halinde

TBK'nin 217. maddesinde tam zapt halinde alıcının hakları düzenlenmektedir. Söz konusu düzenlemeye göre satım konusu malın tamamı üçüncü kişi tarafından alıcının elinden alınmışsa, sözleşme kendiliğinden sona ermiş sayılmaktadır⁵⁷. Bununla birlikte alıcının bazı istemlerde bulunması da mümkündür.

Alıcı tam zapt halinde, TBK'nin 217. maddesinin birinci fıkrasının birinci bendine göre satım konusundan elde ettiği veya elde etmeyi ihmal ettiği ürünlerin değerleri indirilerek, satıcıdan satım konusu mala ilişkin ödediği bedeli, faizi ile birlikte geri isteyebilmektedir. Ayrıca üçüncü kişiden

⁵⁶ Maddeye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz., **YILDIRIM** Mustafa Fadil, "Saticının Zapta Karşı Tekeffül Sorumluluğu Bakımından 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 216. Maddesi Nasıl Okunmalıdır?", GÜHFD, C.XVII, S.1-2, 2013, s. 1052 vd., (Zapt).

⁵⁷ **PEKMEZ** Cüneyt, "Satış Sözleşmesinde Zaptın Hukuki Sonuçları", TAAD, Y.6, S.20, 2015, s. 526 vd.; **EREN**, s. 86, (Özel); **YAVUZ**, s. 69; **GÜMÜŞ**, s. 61, (Cilt I); **GÖKTÜRK**, s. 399; **YAVUZ**, s. 119, (Özel); **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 134.

istenemeyecek giderler, yargılama giderleri ile yargılama dışında kalan giderler ve satım konusunun tamamen elinden alınması yüzünden uğranılan doğrudan doğruya zararların tazmin edilmesi söz konusu olmaktadır.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde ilgili döneme ait satım konusunun üçüncü kişi tarafından tam zaptı halinde, söz konusu döneme ilişkin kısım kendiliğinden sona ermektedir⁵⁸. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde, normal bir satış sözleşmesinin aksine, sözleşmenin tamamı sona ermemekte; sadece ilgili döneme ait kısım kendiliğinden son bulmaktadır. Ocak ayına ilişkin teslimde, tam zapt durumunun ortaya çıkması durumunda sadece Ocak ayına ilişkin teslim edilmesi gereken kısım sona ermektedir. Tarafların diğer dönemlere ait karşılıklı borçları ise devam etmektedir. Bu durumda alıcı tarafından ödenmiş bir bedel söz konusu ise, bu bedelin faizi ile birlikte satıcıdan geri istenmesi mümkün olmaktadır. Ayrıca TBK'nin 217. maddesinde düzenlenen ve alıcının, tam zapt halinde istemde bulunabileceği gider ve tazminatlar da ardı ardına teslimli satış sözleşmesi için geçerliliğini korumaktadır.

b. Kısmi Zapt Halinde

Kısmi zapt halinde alıcının hakları TBK'nin 218. maddesinde düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasına göre satım konusunun bir kısmı elinden alınmış veya satım konusu üzerine bir sınırlı aynı hak yüklenmişse alıcı, sadece uğramış olduğu zararları satıcıdan talep edebilmektedir. Görüldüğü gibi burada tam zapttan farklı olarak kural olarak sözleşme sona ermemekte; sadece alıcının doğan zararlarının karşılanması gerekmektedir⁵⁹. Ancak aynı maddenin ikinci fıkrasına göre alıcı durumu önceden bilseydi satım konusu malı satın almayacağı durum ve koşullardan anlaşılıyorsa, hâkimden sözleşmenin sona erdirmesine ilişkin karar vermesini isteyebilir. Burada da alıcının zaptın varlığı halinde sözleşme yapmayacağı durum ve koşullardan anlaşılabilirse, yine de sözleşme kendiliğinden sona ermemekte; durum hâkimin takdirine bırakılmaktadır. Hâkim, sözleşmenin sona ermesi gerektiği noktasında bir karar verirse alıcı, satım konusunun elinde kalmış olan kısmını o zamana kadar elde etmiş olduğu yararlarla birlikte, satıcıya geri vermek zorundadır.

⁵⁸ Bkz., KUNTALP, s. 135; FEYZİOĞLU, s. 147, (Özel).

⁵⁹ Bkz., EREN, s. 94, (Özel); AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 136; ERZURUMLUOĞLU, s. 76, (Özel Borç ilişkileri); GÜMÜŞ, s. 62, (Cilt I); PEKMEZ, s. 551.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde kısmi zapt halinde alıcı, satıcıdan kural olarak uğramış olduğu zararı talep etmelidir⁶⁰. Söz konusu zarar, kısmi zaptın ortaya çıktığı ilgili döneme ait kısım için geçerli olup zararın miktarı buna göre hesaplanmalıdır. Bununla birlikte alıcı, kısmi zaptı bilseydi ardı ardına teslimli satış sözleşmesini yapmayacağı somut olayın durum ve koşullarından anlaşılıyorsa; ilgili döneme ait kısmın sona ermesi hâkim tarafından istenebilir. Hâkim ilgili döneme ait kısmın sona ermesine karar verirse, alıcı ilgili dönemde elde ettiği yararlarla birlikte satım konusunun elinde kalan kısmını satıcıya geri vermelidir.

4. Zamanaşımı

Alıcının zapttan doğan haklarını kullanması açısından zamanaşımına ilişkin bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte TBK'nin 146. maddesinde düzenlenen on yıllık zamanaşımı süresinin burada uygulanması mümkündür⁶¹.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi bakımından da zamanaşımı süresinin on yıl olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu on yıllık sürenin hesaplanmasında her bir teslim dönemi ayrı olarak değerlendirilmelidir⁶². Başka bir ifadeyle on yıllık süre her bir teslim dönemi için baştan ayrı ayrı hesaplanmalıdır.

SONUÇ

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesi, satıcının sözleşmedeki teslim edimini belirli periyodlarla yerine getirmeyi üstlendiği bir satış sözleşmesidir. Bu sözleşme, TBK ve diğer kanunlarda düzenlenmemektedir. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesine niteliği uygun düştüğü ölçüde TBK'de düzenlenen ve bununla bağlantılı olarak satış sözleşmesinde satıcının ayıptan ve zapttan sorumluluğuna ilişkin hükümler uygulanabilir.

Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde satıcının ayıptan sorumlu olması durumunda alıcının bazı seçimlik hakları söz konusudur. Ayıp halinde alıcının seçimlik haklarından biri olan bedelde indirimin ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde uygulanma alanı bulması mümkündür. Ancak bedel bütün teslimler bittikten sonra ödenecekse, ilgili döneme ait karşılık gelen bedel miktarı, teslim sayısına bölünerek her bir teslim karşılık gelen miktar

⁶⁰ KUNTALP, s. 135.

⁶¹ AYDOĞDU/KAHVECİ, s. 136; EREN, s. 95, (Özel); GÜMÜŞ, s. 57, (Cilt I); TANDOĞAN, s. 162, (Cilt I/1).

⁶² KUNTALP, s. 136.

üzerinden hesaplama yapılmalıdır. Şayet her bir teslimde denk gelen miktar eşit değilse; ilgili döneme ait bedel miktarının da tespit edilmesi ve bu şekilde bedelden indirim hakkının kullanılması gerekir. Bununla birlikte malın ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi mümkünse bu hakkın uygulanmasının yanı sıra aşırı bir masraf gerektirmiyorsa malın ücretsiz onarılması da söz konusu olabilmektedir. En nihayetinde ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde şartlar varsa ayıp halinde kural olarak sadece ayıplı döneme ilişkin teslimle sınırlı kalmak kaydıyla sözleşmeden dönme hakkı kullanılabilir.

Satıcının ayıptan sorumluluğuna benzer bir durum satıcının zapttan sorumluluğunda ortaya çıkmaktadır. Zapttan sorumluluk için öngörülen maddi ve şekli şartların sağlanması gerekmektedir. Ardı ardına teslimli satış sözleşmesinde tam zapt hâli gündeme gelmişse ilgili döneme ilişkin kısım kendiliğinden sona ermektedir. İster ayıp isterse zapttan sorumluluk olsun, ayıp ve zapttan doğan sorumluluklar karşısında hakların kullanılabilmesi zamanaşımı sürelerine tabi olup bu süreler her bir teslim dönemi için ayrı ayrı hesaplanmalıdır.

KAYNAKLAR***

- AKÇURA KARAMAN**, Tuba; “Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları”, BATİDER, C.28, S.1, 2012, s. 193-254, (Alıcının Hakları).
- AKÇURA KARAMAN**, Tuba; “Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması (VSA) Çerçevesinde Saticının Ayıptan Sorumluluğu ve Alıcının Hakları”, GAÜHFD, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması’nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı, 2013/1, s. 225-258.
- AKINCI**, Şahin; Ayıplı Mal ve Hizmetlere Karşı Tüketicinin Korunması, Cemre Yayınları, Konya 1998, (Ayıplı Mal ve Hizmet).
- AKINCI**, Şahin; Karşılaştırmalı Borçlar Hukuku Özel Hükümler (Türk-Kazak Hukuku), Sayram Yayınları, Konya 2004, (Karşılaştırma).
- ALCALAY**, Micha; Le Contrat de Vente par Livraisons Successives, Thése, Neuchâtel 1924.
- ANSAY**, Tuğrul; Taksitle Satışlar ve Satıcı, İstiklal Matbaacılık, Ankara 1954.
- ARAL**, Fahrettin/**AYRANCI**, Hasan; Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, B.11, Ankara 2015.
- ARBK**, Ömer; Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.
- ARSLANLI**, Halil; Ticarî Bey’, Sermet Matbaası, B.3, İstanbul 1952.
- ASLAN**, Bayram; “Onarım Borcunun İfa Edilmesi”, SÜHFD, C.25, S.1, 2017, s. 289-339.
- ATAMER**, Yeşim M.; “Tüketici Satım Sözleşmelerine İlişkin TKHK m. 4 -Eleştiriler ve Revizyon Teklifleri-”, BATİDER, C.24, S.1, 2007, s. 81-106, (TKHK).
- ATAMER**, Yeşim M.; “Taşınır Satımı Sözleşmesi”, Türk Borçlar Kanunu Sempozyumu Makaleler-Tebliğler, Der: M. Murat İnceoğlu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 187-221, (Taşınır Satımı).
- AYDOĞDU**, Murat/**KAHVECİ**, Nalan; Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri-Sözleşmeler Hukuku, Adalet Yayınevi, B.3, Ankara 2017.

*** Birden fazla yayını olan ya da aynı soyadını taşıyan ve bunlara yollama yapılan yazarların eserleri için dipnotlarda parantez içinde kısaltmalar kullanılmıştır.

- AYHAN**, Hilal Lale; *“Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi’ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu”*, GÜHFD, C.XV, S.2, 2011, s. 1-57.
- BALSEVER**, Sergül; *“Türk Borçlar Kanunu ile Viyana Konvansiyonu Çerçevesinde Ayıba Karşı Tekeffül Halinde Alıcının Hakları”*, Terazi Hukuk Dergisi, S.109, 2015, s. 14-20.
- BERGERFURTH**, Bruno/**MENARD**, Lutz; *Das Kaufrecht (Kaufvertrag, Haftung bei Rechts und Sachmängeln, Besondere Arten des Kaufs)*, Rudolf Haufe Verlag, 3. Aufl., Freiburg 1984.
- BERNHARD-ECKEL**, Stefan; *Der Just-in-Time-Vertrag*, Nomos Verlag, Baden 1997.
- BİLGE**, Necip; *Borçlar Hukuku Dersleri Hususî Borç Münasebetleri*, Yeni Desen Matbaası, Ankara 1958.
- BİLGİN YÜCE**, Melek; *“Satış Sözleşmesinde Ayıptan Dolayı Sorumluluğun Şartları ve Alıcının Seçimlik Hakları”*, MÜHF-HAD-Cevdet Yavuz’a Armağan, Legal Yayıncılık, İstanbul 2012, s. 383-420.
- ÇETİNER**, Bilgehan; *“Borçlar Kanunu Tasarısında Düzenlenen Muayene ve İhbar Külfetine İlişkin Kısa Değerlendirme”*, LHD, C.8, S.85, 2010, s. 135-139.
- DOĞAN**, Gül; *“Ayıplı Maldan Kaynaklanan Sorumluluk Ve Uygulama Sorunları”*, YÜHFD, C. XII, S. 2, 2015, s. 127-156, (Ayıp).
- DOĞAN**, Nazlı; *Tacirler Arası Ticari Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, (Ticari Satım).
- EDİS**, Seyfullah; *Türk Borçlar Hukukuna Göre Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu*, Ankara 1963.
- EREN**, Fikret; *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Yetkin Yayınları, B.5, Ankara 2017.
- ERZURUMLUOĞLU**, Erzan; *Sözleşmeler Hukuku (Özel Borç İlişkileri)*, Yetkin Yayınları, B.5, Ankara 2015.
- ESSER**, Josef; *Schuldrecht Besonderer Teil (Bd. II)*, Verlag C. F. Müller, 4. Aufl., Karlsruhe 1971.
- FEYZİOĞLU**, Feyzi Necmeddin; *Borçlar Hukuku Hususî Kısım Akin Muhtelif Nevileri Cilt I*, Fakülteler Matbaası, B.4, İstanbul 1980.

- FUCHS-WISSEMANN, Georg; *“Ist § 17 KO auf den Stromlieferungsvertrag anwendbar?”*, Neue Juristische Wochenschrift, S. 1-2, 1984, s. 27-28.
- FUCHS-WISSEMANN, Georg; Die Abgrenzung des Rahmenvertrages vom Sukzessivlieferungsvertrag, Diss., Marburg 1980, (SLV).
- GAIER, Reinhard; Anpassung und Beendigung von Verträgen (§313-§314), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 2, Schuldrecht-Allgemeiner Teil, C.H.Beck, 7. Aufl., München 2016, 1878 ff., (MüKoBGB/GAIER).
- GÖKTÜRK, Hüseyin Avni; Borçlar Hukuku İkinci Kısım-Aktin Muhtelif Nevileri, Ankara 1951.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper; Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt I, Vedat Kitapçılık, B.3, İstanbul 2013.
- HERRESTHAL, Carsten; *“Leistungsstörungen bei Sukzessivlieferungsverträgen”*, Zeitschrift für das Juristische Studium, 2008/1, s. 1-12.
- HERZOG, Nicolas R.; Der Vorvertrag im schweizewrischen und deutschen Schuldrecht, Schulthess Polygraphischer Verlag AG, Zürich 1999.
- HONSEL, Heinrich, Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, Stämpfli Verlag AG, 9. Aufl., Bern 2010.
- HORSTEMEIER, Gerrit; Der Sukzessivlieferungsvertrag in Praxis und Rechtsprechung, Dissertation zur Erlangung des Akademischen Grades Doctor iuris, 2016.
- HUBER, Michael; Besonderheiten einzelner Vertragstypen (§36), Gottwald Insolvenzrechts-Handbuch, C.H. Beck, 5. Aufl., München 2015, (GOTTWALD/HUBER).
- HUGUENIN, Claire; Obligationenrecht Besonderer Teil, Schulthess Juristische Medine AG, 3. Aufl., Zürich 2008.
- HURLIMANN, Hans; Der Sukzessivlieferungs Kaufvertrag, Stämpfli & Cie, Bern 1940.
- HRUBESCH-MILLAUER, Stephane; Besondere Arten des Kaufs (Art. 184), Handkommer zum Schweizer Privatrecht (Vertragsverhältnisse Teil 1: Innominatkontrakte, Kauf, Tausch, Schenkung, Miete, Leihe), Schulthess Verlag, 2. Aufl., Zürich-Basel-Genf 2012, (HANDKOMMER/HRUBESCH-MILLAUER).

- KAHVECİ**, Nalan; Taşınır Satımında Ayıplı Mal Nedeniyle Tüketicinin Sözleşmeden Dönmesi, Adalet Kitabevi, Ankara 2014.
- KANİTİ**, Salamon; Akdin İfa Edilmediği Def'i, Ahmed Said Matbaası, İstanbul 1962.
- KAPANCI**, Kadir Berk; 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Açısından Satış Hukukunda Ayıptan Doğan Sorumluluk ve Sözleşmesel Garanti Taahhütleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012.
- KAZĞURT**, Ahmet; "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerine Göre Taşınır Satış Sözleşmesinde Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu", Terazi Hukuk Dergisi, 100. Özel Sayısı, 2014, s. 275-284.
- KELLER**, Max/SIEHR, Kurt; Kaufrecht, Schulthess Polygraphischer Verlag, 3. Aufl., Zürich 1995.
- KOLLER**, Alfred; Allgemeine Bestimmungen (Art. 184), Basler Kommentar, Obligationenrecht I (Art. 1-529 OR), Helbing Lichtenhahn Verlag, 6. Aufl., Basel 2015, (BaslerKomm/KOLLER).
- KORKMAZ**, Yakup; "Tam Zamanında Tedarik Sözleşmesi ve Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması", MÜHF-HAD, Cevdet Yavuz'a Armağan, Beta Basım Yayım Dağıtım, II. Cilt, Özel Sayı, İstanbul 2017, s. 1843-1888.
- KUNTALP**, Erden; Ard Arda Teslimli Satım Akdi, Sevinç Matbaası, Ankara 1968.
- MINDİZ**, Emine; "Roma Hukukunda Alım-Satım (Emptio-Venditio) Sözleşmesinde Satıcının Hukukî Ayıplardan (Evictio) Sorumluluğu", Terazi Hukuk Dergisi, S. 46, 2013, s. 7-12.
- MOLITOR**, Erich; Schuldrecht I Allgemeiner Teil, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 8. Aufl., München und Berlin 1965.
- MÜLLER**, E.; "Der Sukzessivlieferungsvertrag", dans Gruchots Beiträge, Digitale Bibliothek des Max-Planck-Instituts für Europäische Rechtsgeschichte, Jg. 50, 1906, s. 508-541.
- ÖZ**, Turgut; "Yeni Borçlar Kanununda Satım ve Eser Sözleşmesi Bakımından Ayıba Karşı Tekeffül Düzenlemesindeki Değişiklikler", Mustafa Dural'a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013, s. 854-874.
- ÖZDEMİR**, Hayrunnisa; Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, (Ayıp).

- ÖZDEMİR**, Hayrunnisa; *“Viyana Satım Sözleşmesinde ve Türk Borçlar Kanununda Muayene Yükümlülüğü”*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2015, s. 461-528, (Muayene).
- ÖZDEMİR**, Hayrunnisa; *“Türk Borçlar Kanunu’na ve Milletlerarası Satım Sözleşmesine Göre Ayıbın İhbar Edilmesi”*, MÜHF-HAD, Cevdet Yavuz’a Armağan, Beta Basım Yayım Dağıtım, II. Cilt, Özel Sayı, İstanbul 2017, s. 2305-2348, (Ayıp İhbarı).
- ÖZTAŞ**, İlker; *“Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Taşınır Satışında Alıcının Ayıplı Satılanın Değiştirilmesini Talep Hakkı”*, MÜHF-HAD, C.22, S.2, 2016, s. 331-364.
- PALANDT**, Otto; *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, C.H. Beck, 76. Aufl., München 2017.
- PEKMEZ**, Cüneyt; *“Satış Sözleşmesinde Zaptın Hukuki Sonuçları”*, TAAD, Y.6, S.20, 2015, s. 523-565.
- SAUTER**, Daniel; *Ausgewählte Probleme des Sukzessivlieferungsvertrages*, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich 1982.
- SELİÇİ**, Özer; *Borçlar Kanunu’na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi*, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1976.
- SERRONA**, Augustin Luna; *“Geltungsbereich und Begriffsbestimmungen”*, EU-Kaufrechts-Richtlinie Kommentar, H.v.: Stefan Grundmann/Cesare Massimo Bianca, Otto Schmidt Verlag, Köln 2002, (SERRONA-Art. 1).
- SCHULZE**, Götze; *Vertrag (§§145-157)*, Nomos Kommentar BGB Allgemeiner Teil/EGBGB, Bd. 1, Nomos Verlagsgesellschaft, 3. Aufl., Baden 2016, (NK-BGB/SCHULZE, §§ 145-157, Rn.)
- SCHWARZE**, Roland; *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Staudinger BGB-Buch 2: Recht der Schuldverhältnisse §§ 315-326 (Leistungsstörungsrecht 2)*, de Gruyter, Neubearbeitung, Berlin 2015, (STAUDINGER-SCHWARZE 2015).
- ŞAHİN**, Turan/**KIZIR**, Mahmut; *“6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Genel Esaslar, Haksız Şartlar İle Ayıplı Mal ve Hizmetler Konusunda Getirdiği Yenilik ve Değişiklikler”*, Terazi Hukuk Dergisi, S.89, 2014, s. 68-78.

- TANDOĞAN**, Halûk; Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt I/1, Vedat Kitapçılık, B.6, İstanbul 2008, (Cilt I/1).
- TUNÇOMAĞ**, Kenan; Türk Borçlar Hukuku II. Cilt Özel Borç İlişkileri, Sermet Matbaası, B.3, İstanbul 1977.
- VETSCH**, Gottlieb; Der Sukzessivlieferungsvertrag, Langensalza, Zürich 1924.
- VON SCHEVEN**, Michael; Der Sukzessivlieferungsvertrag (Eine rechtvergleichende Untersuchung zum deutschen Recht, zum Haager Einheitlichen Kaufrecht und zum UN-Kaufrecht), Peter Lang, Main 1984.
- WENTLAND**, Holger; *“Das neue deutsche Schuldrecht”*, Ergun Özsunay’a Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004, s. 339-352.
- WESTERMANN**, Harm Peter; Sukzessivlieferungsvertrag und andere Rahmenverträge (§433), Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 3, Schuldrecht-Besonderer Teil I (§§433-534), C.H. Beck, 7. Aufl., München 2016, Rn. 32-34, (MüKoBGB/WESTERMANN).
- YAVUZ**, Cevdet; Satıcının Satılanın (Malın) Ayıplarından Sorumluluğu, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1989, (Ayıp).
- YAVUZ**, Cevdet; Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Beta Basım Yayım Dağıtım, B.10, İstanbul 2014, (Özel).
- YAVUZ**, Cevdet; Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), Beta Basım Yayım Dağıtım, B.14, İstanbul 2016.
- YILDIRIM**, Mustafa Fadıl; *“Satıcının Zapta Karşı Tekeffül Sorumluluğu Bakımından 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 216. Maddesi Nasıl Okunmalıdır?”*, GÜHFD, C.XVII, S.1-2, 2013, s. 1049-1059.
- YÜCER AKTÜRK**, İpek; Satım ve Eser Sözleşmelerinde Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- ZEVKLİLER**, Aydın/ **GÖKYAYLA**, K. Emre; Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Turhan Kitabevi, B.16, Ankara 2016.